

ผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ระดับมัธยมศึกษาในสถานการณ์
การแพร่ระบาด โรคโควิด-19: มุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
**The Impact of Online Teaching and Learning at High School Level During
COVID-19 Pandemic Situation on the Stakeholders' Perspectives**

สกนธ์ชัย ชะนูนันท์ และ สุริยา ชาปุ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Skonchai Chanunan and Suriya Chapoo

Naresuan University

Corresponding Author, Email: skonchaic@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของโรคเกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนาหรือ COVID-19 ได้ส่งผลกระทบมากมาย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ที่มีต่อ นักเรียน ผู้ปกครอง ครูผู้สอน และผู้บริหาร กลุ่มประชากร ได้แก่ นักเรียนทั้งหมด 1570 คน ชาย 759 คน และ หญิง 811 คน ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวม 84 คนเป็น ชาย 35 และหญิง 49 คน ปีการศึกษา 2564 ในโรงเรียนแห่งหนึ่งที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ผู้ปกครองตามจำนวนนักเรียนและผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง 4 คน เครื่องมือวิจัยคือ แบบสอบถามเชิงสำรวจเกี่ยวกับผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อนักเรียน ต่อครูผู้สอน และต่อผู้ปกครองนักเรียน ชุดคำถามสำหรับการสัมภาษณ์รายบุคคลเกี่ยวกับผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ สำหรับนักเรียน ครูผู้สอน และผู้ปกครอง และ ชุดคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนได้รับผลกระทบด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนออนไลน์ในระดับปานกลาง แต่ผลกระทบด้านการเรียนรู้ ด้านสุขภาพจิตและสุขภาพกายอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนได้รับผลกระทบด้านความพร้อมสำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ รวมทั้งสภาวะความเครียดและสุขภาพทางกายอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ปกครองได้รับผลกระทบด้านสภาวะความเครียดและข้อกังวลเกี่ยวกับการเรียน ผลการเรียนและพฤติกรรมของนักเรียนในช่วงการเรียนออนไลน์และหลังการเรียนออนไลน์ในระยะยาว และผลกระทบต่อผู้บริหารจะพบในประเด็นของเรื่องงบประมาณและการบริหารงานวิชาการ รวมทั้งปัญหาการสื่อสารกับครู นักเรียนและผู้ปกครอง

* วันที่รับบทความ : 1 ธันวาคม 2566; วันแก้ไขบทความ 6 ธันวาคม 2566; วันตอบรับบทความ : 7 ธันวาคม 2566

คำสำคัญ: การเรียนการสอนออนไลน์; ออนไลน์; โรคโควิด-19

Abstracts

An online teaching and learning during coronavirus COVID-19 pandemic has various impact. The purpose of the study was to examine the impact of online teaching and learning at high school level on students, teachers, parents, and the administrators as the whole stakeholders' perspectives during COVID-19 pandemic situation. The population were 1,570 students, (759 males and 811 females) 84 school teachers (35 males and 49 females) in 2021 academic in one university demonstration school in the northern part of Thailand, and also students' parents and four administrators. The research tools were the questionnaire for students, teachers, parents, the individual interview questions for students, teachers, parents, and the question for interviewing administrators. The quantitative data were analyzed by using basic statistics such as mean and SD whereas the qualitative data were analyzed by using content analysis technique. The results showed that online teaching and learning impacted on students' readiness of online teaching and learning supporting factors at the middle level while impacted on student learning, physical and mental health at high level. It also impacted on teachers' preparedness, stress, and physical health at high level. While it impacted on students' parents concerns and stress about student learning and about student assessment and behaviors in short term and long-term impact. For the impact on administrators, school budget and academic administration policy and communication problems were mentioned.

Keywords: online teaching and learning; online ; COVID 19

บทนำ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมากมาย อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพบริบทสังคม วัฒนธรรม และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล และล่าสุด ผลกระทบจากการเกิดจากโรคอุบัติใหม่ ซึ่งเป็นโรคเกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนา หรือ COVID-2019 โรคโควิด2019 ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งส่งผลให้ทุกภาคส่วนต้องมีการปรับตัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ระบบการศึกษาทั่วโลกได้รับผลกระทบโดยตรงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ทำให้โรงเรียนมากกว่า 190 ประเทศต้องหยุดกิจกรรมการเรียนรู้อันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ทำให้โรงเรียนมากกว่า 1,500 ล้านคนทั่วโลก (UNESCO, 2020) ดังนั้น การศึกษาผ่านระบบออนไลน์จึงถูกยกระดับจากการเป็นตัวช่วยนอกหลักสูตรมาเป็นวิธีหลักที่จะช่วยให้อุปสรรคของการจัดการเรียนรู้อันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และมาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้เพื่อลดจำนวนผู้ติดเชื้อ ทำให้สถานศึกษาหรือโรงเรียนต่าง ๆ ได้มีการปรับตัวและมีแผนสำหรับการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งทำให้ครูผู้สอนและนักเรียนรวมทั้งผู้ปกครอง ต้องการมีการ

ปรับตัวและเตรียมพร้อมกันอย่างมาก และในช่วงที่ผ่านมาได้มีสถานศึกษาและโรงเรียนหลายแห่งได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นตามมา ทำให้เกิดประเด็นปัญหาและอุปสรรค ของการเรียนการสอนออนไลน์

การเรียนการสอนออนไลน์ (Online teaching and learning) จัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนในรูปแบบเดิมๆ ให้เป็นการเรียนใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำการสอน การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เป็นการศึกษาค้นคว้าผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความชอบของตนเอง ในส่วนของเนื้อหาการเรียน ประกอบด้วย ข้อความ, รูปภาพ, เสียง, VDO และ Multimedia อื่นๆ สิ่งเหล่านี้จะถูกส่งตรงไปยังผู้เรียนผ่าน Web Browser ทั้งผู้เรียน, ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นทุกคน สามารถติดต่อ สื่อสาร ปรีกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยการใช้ E-mail, Chat, Social Network เป็นต้น

จากการจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ ทำให้การเรียนการสอนของครูและนักเรียนเกิดผลกระทบในหลายมิติ โดยเฉพาะนักเรียนทั้งในด้านคุณภาพการศึกษาที่ลดลง สุขภาพกายและใจในระหว่างการเรียนรู้ออนไลน์อยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์เชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตอื่นๆ รวมทั้งผลกระทบส่งผลโดยตรงต่อมายังพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูผู้สอนที่เป็นบุคคลสำคัญในการจัดการเรียนการสอนก็เป็นอีกกลุ่มที่ได้รับผลกระทบไม่น้อยไปกว่านักเรียนและผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อโรงเรียนหรือสถานศึกษาในแง่ของการบริหารจัดการและประสิทธิภาพรวมทั้งคุณภาพของการจัดการศึกษา มูสนิธิศันแห่งเอเชีย (2020) ได้วิเคราะห์และสรุป ได้ 3 ประเด็นที่สำคัญ อันได้แก่ 1) ความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมทางการศึกษาที่อาจเพิ่มมากขึ้น 2) ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนที่ยังมีไม่พอเพียง และ 3) ระบบส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนออนไลน์ของครูยังไม่เพียงพอ

จากแนวคิดข้างต้น การศึกษาสำรวจข้อมูลเชิงลึกถึงผลกระทบจากการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกที่จะต้องดำเนินการเพื่อจะทำได้ทำให้สามารถทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในลักษณะออนไลน์นี้ ดังนั้นคณะผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการตัดสินใจและเป็นแนวทางในการบริหารจัดการและจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่มีต่อ นักเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research)

บริบทและกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ไม่ได้มีการกำหนดและคัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแต่อย่างใด แต่ใช้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งสังกัดกระทรวงอุดมศึกษาฯ (อว.) ที่เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 ใน จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2564 ภาคเรียนที่ 1 ซึ่งมีนักเรียนทั้งหมด 1570 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย จำนวน 759 คน และ นักเรียนหญิง 811 จำนวน สำหรับครุรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2564 จำนวนรวม 84 เป็นชาย 35 คน หญิง 49 คน บริบทของโรงเรียนที่ใช้ศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่กลางใจเมือง ของอำเภอเมืองในตัวจังหวัด มีความพร้อมทางด้านอุปกรณ์ เครื่องมือทางเทคโนโลยีทั้งคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์การสื่อสารอื่น ๆ รวมทั้งมีระบบสัญญาณการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย หรือ WIFI ความเร็วสูง (Hi-Speed) ครอบคลุมพื้นที่ทั้งโรงเรียน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย 1) แบบสอบถามเชิงสำรวจเกี่ยวกับผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อนักเรียน 2) แบบสอบถามเชิงสำรวจเกี่ยวกับผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อผู้ปกครอง 3) แบบสอบถามเชิงสำรวจเกี่ยวกับผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อครูผู้สอน 4) ชุดคำถามสำหรับการสัมภาษณ์นักเรียนรายบุคคลเกี่ยวกับผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ 5) ชุดคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้ปกครองรายบุคคลเกี่ยวกับผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ 6 ชุดคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ผู้บริหารในระดับที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ โดยเครื่องมือวิจัยลำดับที่ 1 – 3 ทำการพัฒนาและหาค่าคุณภาพโดย ผ่านการประเมินตรวจสอบหาความเที่ยงตรง โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านจากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะแล้ว นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (tryout) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยเครื่องมือวิจัยลำดับที่ 1 ทดลองใช้กับนักเรียน ในโรงเรียนใกล้เคียงละชั้นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ปีการศึกษา 2564 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 30 คน เครื่องมือวิจัยลำดับที่ 2 ทดลองใช้กับตัวแทนผู้ปกครองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 33 คน และเครื่องมือวิจัยลำดับที่ 3 ทดลองใช้กับครูโรงเรียนใกล้เคียงที่ให้ความอนุเคราะห์จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือในการตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้ Cronbach's Alpha ได้คุณภาพของเครื่องมือเท่ากับ 0.86, 0.76 และ 0.74 ตามลำดับ และเครื่องมือวิจัยที่ 4 – 6 พัฒนาโดยคณะผู้วิจัยและผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้

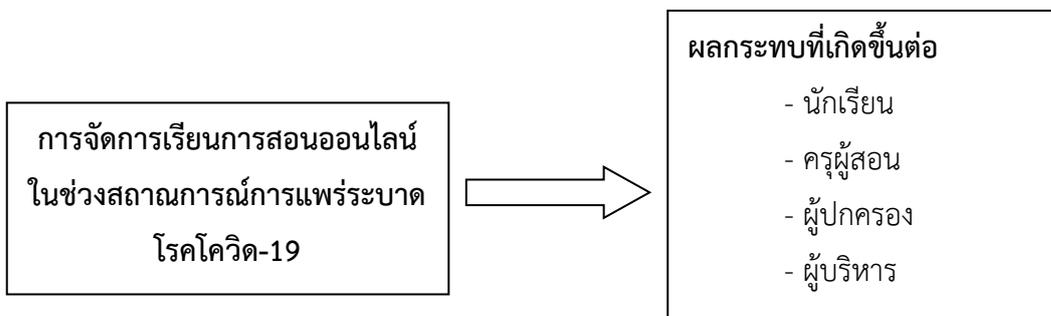
การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาสำรวจข้อมูลของนักเรียน โดยดำเนินการสำรวจเกี่ยวกับผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อนักเรียนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนทุกระดับตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ปีการศึกษา 2564 ภาคเรียนที่ 1 การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้มีการระบุประชากรและวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากเป็นการศึกษากรณีหนึ่งหน่วย โดยหน่วยเป็นระดับโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามเชิงสำรวจผ่านการใช้ Google form ในระบบออนไลน์ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สำหรับ การศึกษาสำรวจข้อมูลของผู้ปกครอง โดยดำเนินการสำรวจเกี่ยวกับผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อผู้ปกครอง ของกลุ่มนักเรียนในกลุ่มที่ 1 โดยใช้แบบสอบถามเชิงสำรวจผ่านการใช้ Google form ในระบบออนไลน์ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ส่วน การศึกษาสำรวจข้อมูลของครูผู้สอน โดยดำเนินการสำรวจเกี่ยวกับผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อครูผู้สอน โดยใช้แบบสอบถามเชิงสำรวจผ่านการใช้ Google form ในระบบออนไลน์ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ตามลำดับสายบังคับบัญชาของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีในเชิงบริหารของผู้บริหาร การสัมภาษณ์ตัวแทนนักเรียน ตัวแทนผู้ปกครอง และตัวแทนครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัง ภาคเรียนละ 1 ครูจำนวน 18 คน และมีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวแทนของนักเรียนและผู้ปกครองโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) นักเรียนจำนวน 24 คน ผู้ปกครอง 24 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยแบบผสมผสานแบบคู่ขนาน ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ (Percentage) และสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Method) ตามแนวคิดของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ที่มีต่อกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองของนักเรียน รวมทั้งผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องของสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง ผลวิจัยที่นำเสนอจึงได้แบ่งตามกลุ่มเป้าหมายตามลำดับดังต่อไปนี้ ทั้งนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณ และเสริมด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาที่มีความสอดคล้อง

1. ผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อนักเรียน

ผลการวิจัยสำรวจข้อมูลพื้นฐานพบว่า จำนวนนักเรียนทุกระดับชั้นที่ตอบแบบสำรวจทั้งหมด 622 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 228 คน และนักเรียนหญิง 394 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 143 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 80 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 105 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 102 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 108 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 84 คน และมีการศึกษาผลกระทบด้านย่อยต่างๆ ได้แก่ ผลกระทบด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนออนไลน์ ผลกระทบด้านการเรียนรู้ ผลกระทบด้านสุขภาพจิต และผลกระทบด้านสุขภาพกาย ตามลำดับดังนี้

1.1 ผลกระทบด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนออนไลน์ พบว่า ผลกระทบปัจจัยสนับสนุนการเรียนออนไลน์เฉลี่ยรวมในระดับปานกลาง โดยมีผลกระทบเรื่องบ้านหรือที่พักอาศัยมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนออนไลน์อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.44$, $SD=1.33$) จากนั้นเป็นผลกระทบด้านที่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าอินเทอร์เน็ต ระดับมาก อยู่ในลำดับรองลงมา ($\bar{X} = 3.21$, $SD=1.41$) และผลกระทบด้านการมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่เหมาะสม และไม่เพียงพอ ระดับปานกลาง อยู่ในลำดับท้ายสุด ($\bar{X} = 3.21$, $SD=1.41$) โดยแสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 รายการประเมินผลกระทบด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนออนไลน์

รายการ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
1. มีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่เหมาะสม และไม่เพียงพอ	2.07	1.24
2. บ้านหรือที่พักอาศัยมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนออนไลน์	3.44	1.33
3. มีสัญญาณระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการเรียนออนไลน์ที่ไม่เสถียร	2.40	1.29
4. มีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าอินเทอร์เน็ต	3.21	1.41
เฉลี่ยรวม	2.78	1.31

1.2 ผลกระทบด้านการเรียนรู้ พบว่า ผลกระทบด้านการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.17, SD=1.21$) โดย เรื่องการขาดการลงมือปฏิบัติในรายวิชาที่มีกิจกรรมปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.84, SD=1.31$) และมีความรู้สึกกังวลเกี่ยวกับระบบและผลการประเมิน/การให้คะแนน อยู่ในลำดับรองลงมา ($\bar{X} = 3.82, SD=1.24$) และมีผลกระทบเรื่องมีปัญหาในการเข้าเรียนออนไลน์ในระบบ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมีผลกระทบในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.50, SD=1.18$) แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 รายการประเมินผลกระทบด้านการเรียนรู้

รายการ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
1. มีปัญหาในการเข้าเรียนออนไลน์ในระบบ	2.50	1.18
2. มีปัญหาในการติดต่อสื่อสารกับครูผู้สอนรายวิชา	2.64	1.22
3. มีการแจ้งกำหนดการ ลำดับ รายละเอียดกิจกรรมที่ไม่ชัดเจน	2.67	1.21
4. กิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ไม่น่าสนใจ	3.23	1.21
5. เรียนรู้ได้ไม่เต็มที่ และขาดความต่อเนื่อง	3.50	1.31
6. ขาดการลงมือปฏิบัติในรายวิชาที่มีกิจกรรมปฏิบัติ	3.84	1.31
7. มีความรู้สึกกังวลเกี่ยวกับระบบและผลการประเมิน/การให้คะแนน	3.82	1.24
เฉลี่ยรวม	3.17	1.21

1.3 ผลกระทบด้านสุขภาพจิต พบว่า ผลกระทบต่อนักเรียนด้านสุขภาพจิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61, SD=1.24$) โดยเรื่องรู้สึกไม่มีสมาธิในการเรียนออนไลน์เมื่อมีเสียงรบกวนจากสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมากและ มีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด ($\bar{X} = 3.87, SD=1.28$) โดยนักเรียนรู้สึกเครียดเมื่อเรียนออนไลน์เป็นเวลานาน ($\bar{X} = 3.85, SD=1.31$) และมีความรู้สึกเครียดและกังวลใจเพราะต้องเรียนออนไลน์ ($\bar{X} = 3.83, SD=1.29$) ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ อยู่ในลำดับรองลงมาตามลำดับ โดยผลกระทบเรื่องที่ทำให้มีปัญหากับทางบ้านหรือต้องช่วยเหลืองานที่บ้านขณะเรียนออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.69, SD=1.51$) รายละเอียดแสดงดังตาราง 4

ตาราง 4 รายการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพจิต

รายการ	ค่าเฉลี่ย (AVG)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (STD)
1. มีความรู้สึกเครียดและกังวลใจเพราะต้องเรียนออนไลน์	3.83	1.29
2. รู้สึกเครียดเมื่อเรียนออนไลน์เป็นเวลานาน	3.85	1.31
3. รู้สึกไม่มีสมาธิในการเรียนออนไลน์เมื่อมีเสียงรบกวนจากสภาพแวดล้อม	3.87	1.28
4. รู้สึกกังวลว่าอินเทอร์เน็ตจะหลุดเมื่อต้องเรียนและส่งงานออนไลน์	3.59	1.42
5. ทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับทางบ้านหรือต้องช่วยเหลืองานที่บ้านขณะเรียนออนไลน์	2.69	1.51
6. มีความรู้สึกไม่อยากเรียนอยู่ที่บ้าน	3.82	1.35
เฉลี่ยรวม	3.61	1.24

1.3 ผลกระทบด้านสุขภาพกาย พบว่า ผลกระทบต่อนักเรียนด้านสุขภาพกายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93, SD=1.27$) โดยผลกระทบเรื่องมีอาการปวดตา/ตาอ่อนล้า/ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ/ปวดหลัง/ปวดคอและบ่าไหล่ จากการใช้อุปกรณ์หน้าจอ และพฤติกรรมเนือยนิ่ง นั่งอยู่กับที่นาน ๆ เพื่อเรียนออนไลน์ มีผลกระทบในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.16, SD=1.16$) ส่วนผลกระทบเรื่องจำนวนการบ้านเพิ่มมากขึ้นจนส่งผลกระทบต่อเวลาในการพักผ่อน/การนอนหลับ ($\bar{x} = 3.98, SD=1.20$) อยู่ในระดับรองลงมา และ ผลกระทบเรื่องไม่ได้รับประทานอาหารเข้าก่อนเรียน/รับประทานอาหารไม่ตรงเวลาหรือไม่ครบทุกมื้อ/ต้องรับประทานอาหารระหว่างเรียนออนไลน์ ($\bar{x} = 3.66, SD=1.44$) อยู่ในลำดับท้ายสุด แสดงดังตาราง 4

ตาราง 4 รายการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพกาย

รายการ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
1. มีอาการปวดตา/ตาอ่อนล้า/ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ/ ปวดหลัง/ปวดคอและบ่าไหล่ จากการใช้อุปกรณ์ หน้าจอ และพฤติกรรมเนือยนิ่ง นั่งอยู่กับที่นาน ๆ เพื่อเรียนออนไลน์	4.16	1.16
2. จำนวนการบ้านเพิ่มมากขึ้นจนส่งผลกระทบต่อ เวลาในการพักผ่อน/การนอนหลับ	3.98	1.20
3. ไม่ได้รับประทานอาหารเช้าก่อนเรียน/รับประทาน อาหารไม่ตรงเวลาหรือไม่ครบทุกมื้อ/ต้อง รับประทานอาหารระหว่างเรียนออนไลน์	3.66	1.44
เฉลี่ย	3.93	1.27

2. ผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อครูผู้สอน

จากข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสำรวจครูผู้สอน พบว่า มีการตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 48 คน แบ่งเป็น ชายจำนวน 20 คน คิดเป็น 42 % และหญิงจำนวน 28 คน คิดเป็น 58 % กระจายทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประสบการณ์สอน ตั้งแต่ 1-17 ปี โดยมีผลวิจัยจากการสำรวจผลกระทบจากากเรียนการสอนออนไลน์ แสดงดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงรายการประเมินผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อครูผู้สอน

รายการ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
1. มีปัญหาและความกังวลเกี่ยวกับความไม่เชี่ยวชาญ ในด้านเทคนิคและเทคโนโลยี	4.10	1.18
2. มีปัญหาในการติดต่อสื่อสารกับนักเรียนและ ผู้ปกครองผ่านช่องทางออนไลน์	3.64	1.22
3. มีความกดดันจากผู้ปกครองเกี่ยวกับคุณภาพการ เรียนการสอนออนไลน์	3.67	1.21
4. มีความกังวลเกี่ยวกับการประเมินผลรายวิชา (การ ตัดเกรด) ช่วงการเรียนการสอนออนไลน์	3.23	1.21

5. มีปัญหาสุขภาพทางกาย เช่น อาการเหนื่อยล้า ปวดตา มึนงง	3.50	1.31
6. มีสภาวะเครียดจากการเตรียมสอนและการสอน ออนไลน์	3.84	1.31
เฉลี่ยรวม	3.67	1.24

จากผลวิจัยพบว่า ในภาพรวมผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67, SD=1.24$) โดยมีปัญหาและความกังวลเกี่ยวกับความไม่เชี่ยวชาญในด้านเทคนิคและเทคโนโลยี ที่มีผลกระทบในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด มาก ($\bar{X} = 4.01, SD=1.18$) และ มีสภาวะเครียดจากการเตรียมสอนและการสอนออนไลน์ ที่มีผลกระทบระดับสูง อยู่ในลำดับรองลงมา ($\bar{X} = 3.84, SD=1.31$) ในขณะที่มีความกังวลเกี่ยวกับการประเมินผลรายวิชา (การตัดเกรด) ช่วงการเรียนการสอนออนไลน์ อยู่ในลำดับท้ายสุด มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.23, SD=1.21$) แต่ก็ยังถือว่าอยู่ในระดับมากทั้งหมด

3. ผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อผู้ปกครองนักเรียน

จากข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสำรวจที่เป็นผู้ปกครองของนักเรียน พบว่า มีผู้ปกครองตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 342 คน แบ่งเป็น ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 126 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 60 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 37 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 62 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 38 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 19 คน แบ่งตามความเกี่ยวข้องของผู้ปกครองกับนักเรียน ดังนี้ 1. พ่อ แม่ จำนวน 334 คน คิดเป็น 97.7% 2. ปู่ ย่า ตา ยาย จำนวน 4 คน คิดเป็น 1.2% 3. ลุง ป้า น้า อา จำนวน 3 คน คิดเป็น 0.9% 4. พี่ชาย พี่สาว จำนวน 1 คน คิดเป็น 0.3% โดยมีผลการวิจัย แสดงดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงรายการประเมินผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อผู้ปกครองนักเรียน

รายการ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการนัดหมายเข้า ชั้นเรียน การมอบหมายงาน และการส่งงานใน รูปแบบห้องเรียนออนไลน์	2.50	1.18
2. มีความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนการ สอนออนไลน์ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ รายวิชาของโรงเรียน	2.64	1.22

3. มีปัญหาเกี่ยวกับช่องทางในการติดต่อและโต้ตอบกับครูผู้สอนในช่วงการเรียนการสอนออนไลน์	3.67	1.21
4. มีความกังวลเกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน ที่ไม่มีความชัดเจน เป็นลำดับขั้น ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และเหมาะสมกับผู้เรียน	3.23	1.21
5. มีความกังวลเกี่ยวกับความเข้าใจของนักเรียน ต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของโรงเรียน	3.50	1.12
6. มีความไม่พร้อมในอุปกรณ์การเรียนออนไลน์	3.23	1.03
7. มีภาวะความเครียดเสี่ยงต่อการเป็นโรคซึมเศร้า	3.98	1.21
8. มีความกังวลเนื่องจากไม่มีเวลาในการดูแลบุตรหลานระหว่างการเรียนออนไลน์	4.01	1.06
9. มีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นในการจัดซื้ออุปกรณ์สำหรับการเรียนออนไลน์	2.89	0.84
10. มีความวิตกกังวลต่อผลการเรียนของนักเรียนช่วงการเรียนการสอนออนไลน์	3.68	1.02
11. มีความกังวลต่อพฤติกรรมของนักเรียนช่วงการเรียนออนไลน์	3.98	0.86
12. มีความกังวลต่อพฤติกรรมของนักเรียนในการเรียนรู้ในอนาคต	3.58	1.10
เฉลี่ยรวม	3.41	1.04

จากผลวิจัยพบว่า ในภาพรวมผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อผู้ปกครองอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.41, SD=1.04$) โดยที่มีความกังวลเนื่องจากไม่มีเวลาในการดูแลบุตรหลานระหว่างการเรียนออนไลน์ ที่มีผลกระทบในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด มาก ($\bar{x} = 4.01, SD=1.06$) และ มีความกังวลต่อพฤติกรรมของนักเรียนช่วงการเรียนออนไลน์ ($\bar{x} = 3.98, SD=0.86$) และมีภาวะความเครียดเสี่ยงต่อการเป็นโรคซึมเศร้า ($\bar{x} = 3.98, SD=1.21$) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับที่เท่ากันรองลงมา ในขณะที่ผู้ปกครองมีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการนัดหมายเข้าชั้นเรียน การมอบหมายงาน และการส่งงาน ในรูปแบบห้องเรียนออนไลน์อยู่ในระดับปานกลางและมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

4. ผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อผู้บริหาร

ในการศึกษาผลกระทบในเชิงบริหาร ทางทีมผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียนในช่วงการจัดการศึกษาแบบออนไลน์เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลเชิงลึกถึงผลกระทบที่มีต่อผู้บริหาร โดยมีผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ ได้แก่ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โดยมีข้อค้นพบจากข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่สามารถสรุปเป็นประเด็นหลักสำคัญได้ดังนี้

ผลกระทบต่อการบริหารจัดการงบประมาณ เพื่อเตรียมครู และความพร้อมด้านอื่นๆต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ผู้บริหารทุกท่านที่ให้สัมภาษณ์ทุกคนได้ ระบุข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันถึงผลกระทบต่อการบริหารงบประมาณขององค์กร ทั้งภาพรวม และโรงเรียน ที่จะต้องวางแผน และปรับงบประมาณ

ตัวอย่างที่ ผู้บริหารในระดับโรงเรียนที่ให้สัมภาษณ์ที่ ได้ระบุว่า

“..หลังจากเกิดโควิด [การแพร่ระบาดโรคโควิด 19] แล้วทางรัฐบาลสั่งปิดสถานศึกษา แล้ว ปรับให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ แบบ 100 เปอร์เซ็นต์ ทางโรงเรียนเองได้ ดำเนินเตรียมการ โดยมีการพูดคุยในทีมบริหาร [คณะผู้บริหารโรงเรียน] ถึงผลกระทบที่ได้รับและแนวทางในการจัดการกับสถานการณ์ โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และจัดการกับปัญหาได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะเรื่องความพร้อมของครูผู้สอนทั้งโรงเรียน และเครื่องมืออุปกรณ์ที่รองรับการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับทั้งครูและนักเรียน โดยโรงเรียนจะต้องปรับและจัดสรรงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ..” ข้อมูลสัมภาษณ์รายบุคคลรหัส ADMSCA4

ผลกระทบต่อนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของทางโรงเรียน ทั้งทางด้านหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดประเมิน ผู้บริหารทั้งหมดที่ให้สัมภาษณ์ระบุ ถึงข้อกังวลที่ได้รับการสะท้อนจากผู้ปกครองและนักเรียนและ การปรับเปลี่ยนนโยบายสำหรับการบริหารงานทางวิชาการให้สอดคล้อง โดยเฉพาะการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารท่านหนึ่ง ที่ได้ระบุว่า

“..จากข้อมูลทั้งสายตรงถึงผู้บริหาร และการสำรวจเกี่ยวกับปัญหาที่สะท้อนมาจากนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับความเครียดของนักเรียนเรื่องการวัดและประเมินผล สิ่งที่ต้องได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ ทางฝ่ายบริหารจะต้องพิจารณาและมอบนโยบายเกี่ยวกับงานทางการบริหารวิชาการของทางโรงเรียน โดยเฉพาะ การปรับเปลี่ยนวิธีการวัดประเมินผล รวมทั้งการกำหนดขอบเขตเนื้อหาที่บางรายวิชาซึ่งอาจปรับต้องลดทอน และคัดเลือกเนื้อหาให้ตรงเฉพาะกับตัวชี้วัดที่ครู ต้องรับผิดชอบเท่านั้น...” ข้อมูลสัมภาษณ์รายบุคคลรหัส ADMUA1

นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบจากข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ ที่สามารถสรุปเป็นประเด็นหลักสำคัญในภาพรวมของผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

นักเรียนมีสภาวะความเครียดอันเนื่องมาจากการเรียนออนไลน์ ซึ่งข้อมูลสอดคล้องกับข้อมูลสำรวจเชิงปริมาณ โดยข้อมูลที่สอดคล้องจากการสัมภาษณ์ตัวแทนนักเรียนคนหนึ่งในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้ระบุว่า

“...ช่วงแรก ค่อนข้าง เครียดและกังวลเกี่ยวกับการเรียนในเนื้อหาที่เข้าใจยาก ไม่มีเพื่อนและครูให้ถามอย่างใกล้ชิด ถามผ่านออนไลน์ [google classroom] ยาก พอจะถามสัญญาณก็ไม่ค่อยดียิ่งเครียดขึ้นไปอีก พอจะถามเพื่อน [นักเรียน] เพื่อนก็ยังไม่เข้าใจ และใช้เวลาค่อนข้างเยอะ ทำให้ต้องอ่านทบทวน มากขึ้นหลังเรียนออนไลน์ ...” -ข้อมูลสัมภาษณ์รายบุคคลรหัส STDM3G06

นักเรียนมีปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย อันเนื่องมาจากขาดกิจกรรมการเคลื่อนไหว และปัญหาด้านสายตา นักเรียนที่ให้สัมภาษณ์ทุกคนระบุข้อมูลถึงปัญหาด้านสุขภาพทางร่างกายที่เป็นผลกระทบจากการเรียนออนไลน์ ตัวอย่างข้อมูลจากตัวแทนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ให้สัมภาษณ์ ที่ระบุว่า

“...ผม [นักเรียน] ว่า ตอนนี้ สายตาผมแย่ง มักรู้สึกว่าเหมือนสายตางจะสั้นลงอีกด้วย เวลานั้นนาน จะปวดไหล่และหลัง...” -ข้อมูลสัมภาษณ์รายบุคคลรหัส STDM5B03

ครูผู้สอนมีสภาวะเครียดอันเนื่องมาจากการเตรียมสอนและการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาการเรียนออนไลน์ของนักเรียน ครูผู้สอนทั้งหมดที่ให้สัมภาษณ์ ได้ระบุข้อมูลตรงกันเกี่ยวกับผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อสุขภาพจิตของครู สะท้อนได้จากตัวอย่างข้อมูลการสัมภาษณ์ของครูผู้สอนจากกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยได้ระบุว่า

“... หนู [ครูวิทยาศาสตร์] เครียด ในช่วงแรกของการเตรียมบทเรียน เนื่องจากต้องเตรียมตัวเพิ่มมากขึ้น หาแนวทาง วิธีการกลยุทธ์ต่างๆ มากขึ้น เรียนรู้เครื่องมือใหม่ๆ ใช้ได้ บ้าง ไม่ได้ บ้าง เพราะ ยังไม่ค่อยได้ ใช้ และใช้ไม่ค่อยเป็น อีกเรื่องคือ ผู้ปกครองของนักเรียน ที่โทรมาส่วนใหญ่ ค่อนข้างกดดัน เพราะ เข้าใจหลายอย่างคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับบทบาทการเรียนรู้ออนไลน์ ของตัวนักเรียนและ ผู้ปกครอง ในการให้การสนับสนุน และช่วยเหลือการเรียนของนักเรียนช่วงออนไลน์...” ข้อมูลสัมภาษณ์รายบุคคลรหัส TSTFM01

ผู้ปกครองนักเรียนมีความกังวลเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียน ผู้ปกครองที่ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด ระบุเหมือนกัน เกี่ยวกับความวิตกกังวลเกี่ยวกับผลการเรียนในช่วงสถานการณ์โควิด ตัวอย่างเช่นข้อมูลจากผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ท่านหนึ่ง ได้ระบุว่า

“...การเรียนออนไลน์ที่ผ่านมา ลูกสาว[นักเรียน] มีพฤติกรรมการเรียนค่อนข้างเปลี่ยน การเรียนรู้ช้า ไม่ค่อยทัน สอบถามไม่ค่อยได้ ช่วงสัญญาณมีปัญหา แม่[ผู้ปกครอง] กังวลว่าเกรด[ผลการเรียนรายวิชา]จะตก ตอนนี้เครียดกันทั้งบ้าน...” ข้อมูลสัมภาษณ์รายบุคคลรหัส PFSTDM5

อภิปรายผลวิจัยการวิจัย

จากผลวิจัยผลกระทบการเรียนการสอนออนไลน์ในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว รวมทั้งผลกระทบที่มีต่อครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียนและผู้บริหารทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา โดยสามารถอภิปรายแยกเป็นประเด็นตามกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อนักเรียน

ผลกระทบที่นักเรียนได้รับในช่วงการเรียนการสอนออนไลน์ จะแบ่งเป็นด้านต่างๆ ได้แก่ ผลกระทบด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนออนไลน์ ที่พบว่า มีผลกระทบเรื่องบ้านหรือที่พักอาศัยมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนออนไลน์อยู่ในระดับมาก ส่วนผลกระทบด้านการเรียนรู้ ที่พบว่า ผลกระทบด้านการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมากโดย เรื่องเฉพาะเรื่องการขาดการลงมือปฏิบัติในรายวิชาที่มีกิจกรรมปฏิบัติ ที่มีผลประเมินอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และมีความรู้สึกกังวลเกี่ยวกับระบบและผลการประเมิน/การให้คะแนน อยู่ในลำดับรองลงมา ทั้งนี้เนื่องจาก หลังจากที่มีการปิดสถานศึกษาทั่วประเทศ และมีการปรับเปลี่ยนเป็นการเรียนการสอนแบบออนไลน์ กิจกรรมปฏิบัติการต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ห้องปฏิบัติการหรือพื้นที่ลงมือปฏิบัติในโรงเรียน จะถูกงดเว้นหรือปรับเป็นรูปแบบอื่นทั้งหมด ทำให้นักเรียนขาดการฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่สำคัญ และสำหรับผลกระทบด้านสุขภาพจิต ที่พบว่า ผลกระทบต่อนักเรียนด้านสุขภาพจิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรื่องรู้สึกไม่มีสมาธิในการเรียนออนไลน์เมื่อมีเสียงรบกวนจากสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยอันดับสูงสุด โดยนักเรียนรู้สึกเครียดเมื่อเรียนออนไลน์เป็นเวลานาน และมีความรู้สึกเครียดและกังวลใจเพราะต้องเรียนออนไลน์ ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ อยู่ในลำดับรองลงมาตามลำดับ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่พบว่านักเรียนมีสภาวะความเครียดอันเนื่องมาจากการเรียนออนไลน์ โดยที่นักเรียนมีความเครียดเพิ่มมากขึ้นกว่าในสภาวะการเรียนการสอนปกติ เนื่องจากมีข้อกังวลหลายๆ ด้าน รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ต้องเรียนที่บ้านขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู อีกทั้งมีความอึดอัดในกรณีที่ต้องการคำอธิบายจากครูผู้สอน แต่ไม่สามารถทำได้อย่างสะดวก เหมือนเรียนในชั้นเรียนปกติ นอกจากนี้ผลกระทบด้านสุขภาพจิตแล้ว การเรียนการสอนออนไลน์ยังผลกระทบด้านสุขภาพกายของนักเรียนซึ่งงานวิจัยนี้ พบว่า ผลกระทบต่อนักเรียนด้านสุขภาพจิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นอาการปวดตา ตาอ่อนล้า ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ปวดหลัง ปวดคอและบ่าไหล่ จากการใช้อุปกรณ์หน้าจอ และพฤติกรรมเนือยนิ่ง นั่งอยู่กับที่นาน ๆ เพื่อเรียนออนไลน์ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อเวลาในการพักผ่อน/การนอนหลับ รวมถึงผลกระทบเรื่องไม่ได้รับประทานอาหารเช้าก่อนเรียน/รับประทานอาหารเช้าไม่ตรงเวลาหรือไม่ครบทุกมื้อ/ต้องรับประทานอาหารระหว่างเรียนออนไลน์ ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ ข้อค้นพบในงานวิจัยของ Lamanauskas & Makaraskaite-Petkeviciene (2021: 309-324) ที่กล่าวว่า ผลกระทบต่อสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจในการเรียนออนไลน์คือ เมื่อยล้า ปวดหลัง ปวดคอ ปวดกล้ามเนื้อ ปวดตา และน้ำหนักเพิ่มขึ้น

ความเครียดสะสม กลัวส่งงานไม่ทัน และไม่สดใสรุ่งเรือง ซึ่งนักศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งให้ข้อมูลว่าการเรียนออนไลน์ส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม โดยใช้เวลากับการนั่งและการจ้องอยู่หน้าคอมพิวเตอร์เป็นระยะเวลานาน ส่งผลทำให้เกิดความเครียดและมีปัญหาในการนอนหลับ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ รายงานของแพทย์สถาบันเด็กฯ (2565) โดยพญ.อุบลวรรณ วัฒนาติลกกุล แพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี ได้ระบุว่า การเรียนออนไลน์เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กปวดกล้ามเนื้อ นำไปสู่ภาวะออฟฟิศซินโดรม กระทั่งอาการเจริญเติบโตสภาพจิตใจ ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าเด็กมีปัญหาทางสภาพจิตใจจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในการใช้ชีวิตประจำวัน เนื่องจากต้องอยู่กับที่มากขึ้น ขาดการปฏิสัมพันธ์กับผู้คน นอกจากนี้ เด็กที่เรียนออนไลน์เป็นเวลานานยังมีความเสี่ยงที่จะเกิดอาการปวดกล้ามเนื้อที่อาจจะเรื้อรัง และนำไปสู่อาการออฟฟิศซินโดรมรวมถึงโรคแทรกซ้อนอื่นๆ ได้ มากไปกว่านั้นคือผลกระทบทางจิตใจ คือมีอาการเซื่องซึมและหงอยเหงา เมื่ออาการหรือภาวะดังกล่าวเข้ามาควบคุมพฤติกรรม จะทำให้เด็กไม่ยอมประกอบกิจกรรมที่ต้องขยับร่างกายมาก ที่สุดแล้วก็จะเลือกทำกิจกรรมที่อยู่ในท่าเฉพา นานขึ้น เช่น การดูโทรทัศน์ การเล่นเกม ซึ่งส่งผลกลับไปยังโครงสร้างร่างกาย กล้ามเนื้อก็จะมีประสิทธิภาพลดลง สำหรับการป้องกันอาการออฟฟิศซินโดรมในเด็ก ต้องเน้นไปที่สภาพจิตใจมากกว่ากายภาพ

2. ผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อครูผู้สอน

จากผลวิจัยที่พบว่า ในภาพรวมผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นเรื่องปัญหาและความกังวลเกี่ยวกับความไม่เชี่ยวชาญในด้านเทคนิคและเทคโนโลยี ที่มีผลกระทบในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องผลวิจัยของ วิทัศน์ ผักเจริญผล และคณะ (2563) ที่พบว่า ครูบางส่วนไม่พร้อมในการจัดการเรียนการสอน ออนไลน์ ทั้งด้านความรู้ความสามารถและทักษะการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งรูปแบบวิธีการกลยุทธ์สำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายได้นั้นครูผู้สอนจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม

3. ผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อผู้ปกครองนักเรียน

จากผลวิจัยที่พบว่าผู้ปกครองนักเรียนได้รับผลกระทบจากการเรียนการสอนออนไลน์อยู่ในระดับมาก โดยที่มีความกังวลเนื่องจากไม่มีเวลาในการดูแลบุตรหลานระหว่างการเรียนออนไลน์ ที่มีผลกระทบในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และ มีความกังวลต่อพฤติกรรมของนักเรียนช่วงการเรียนออนไลน์ และมีภาวะความเครียดเสี่ยงต่อการเป็นโรคซึมเศร้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับที่เท่ากัน อีกทั้งจากข้อมูลเชิงคุณภาพที่พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความกังวลเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียน โดยมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับผลการเรียนในช่วงสถานการณ์โควิด ที่นักเรียนเรียนออนไลน์แบบร้อยเปอร์เซ็นต์ เนื่องจากเห็นพฤติกรรมการเรียนและการปฏิบัติตนของนักเรียนในขณะที่เรียน อีกทั้ง เห็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับช่องทางการเรียนออนไลน์ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ปกครองมีภาวะความเครียดสูงเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนทั้งด้านพฤติกรรม

การเรียนและพฤติกรรมการใช้ชีวิตทั่วไป ที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากนักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนในระหว่างเรียนออนไลน์ของนักเรียนเปลี่ยนไปมาก ไม่มีความสนใจต่อเนื้อหาและบทเรียน ไม่สามารถควบคุมตัวเองให้จดจ่อกับการเรียนออนไลน์ ได้ ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ รายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2564) ที่ระบุถึงผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่าการเรียนการสอนออนไลน์นั้นผลกระทบต่อผู้ปกครองในระดับมากหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น ผู้ปกครองต้องจัดเวลาเพื่อช่วยเหลือการเรียนรู้ของบุตรหลานเพิ่มขึ้น เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพื่อสร้างความพร้อมในการเรียนให้กับบุตรหลาน เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เพื่อป้องกันการติดโรคให้กับบุตรหลาน ต้องหาความรู้เพิ่มเติมในบทเรียนเพื่อให้สามารถช่วยเหลือส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน ต้องหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลานมากขึ้น ต้องจัดสถานที่/บ้านให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของบุตรหลาน มีภาระในการช่วยเหลือการเรียนรู้ของบุตรหลานเพิ่มขึ้น มีภาวะตึงเครียดที่ต้องดูแลบุตรหลานเพิ่มขึ้น มีความวิตกกังวลว่าบุตรหลานจะเรียนรู้ได้ไม่ดี มีความวิตกกังวลว่าตนเองจะดูแลและสนับสนุนการเรียนรู้ของบุตรหลานได้ไม่ดี รวมทั้งผู้ปกครองรู้สึกว่ตนเองเสียเวลาและเสียโอกาสในการประกอบอาชีพ

4. ผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีต่อผู้บริหาร

จากข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่พบว่า การเรียนการสอนออนไลน์ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการงบประมาณ เพื่อเตรียมครู และความพร้อมด้านอื่นๆต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ผลกระทบต่อการบริหารงบประมาณขององค์กร ทั้งภาพรวม และโรงเรียน ที่จะต้องวางแผน และปรับงบประมาณ โอนหมวดงบประมาณ เพื่อแก้ไขปัญหา และเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ ทั้งในแง่ ของเครื่องมืออุปกรณ์ ความรู้ความสามารถและทักษะสำคัญทางด้านเทคโนโลยีของครูสำหรับการจัดการเรียนออนไลน์ การทำความเข้าใจกับครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนให้รู้ถึงบทบาทหน้าที่ นอกจากนี้แล้วยังมีผลกระทบต่อนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของทางโรงเรียน ทั้งทางด้านหลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดประเมิน ทำให้ทางผู้บริหารต้องพิจารณาและดำเนินการปรับเปลี่ยนนโยบายสำหรับการบริหารงานทางวิชาการให้สอดคล้อง โดยเฉพาะการวัดประเมินผลการเรียนรู้ โดยเน้นการประเมินจาก ชิ้นงาน และ การทำกิจกรรม มากกว่าการวัดประเมินจากการทำแบบทดสอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ภูมิภาภิญญ์สินวัฒน์ (2563) ที่เสนอแนวทางการดำเนินการสำหรับการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์โควิด-19 ว่าควรกระชับ หลักสูตร เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียน ปรับรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ ยกกระตบการ ประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์โควิด - 19 โดยดำเนินการปรับหลักสูตรให้กระชับ ควบคู่ไปกับจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหา ผ่อนคลายตัวชี้วัดและโครงสร้างเวลาเรียน มีการออกแบบหน่วยการ เรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เหมาะสม มีการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ควรมีการปรับนโยบายให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขกับสถานการณ์ที่เหมาะสม โดยเฉพาะในส่วนของงานบริหารงานวิชาการ ว่าด้วยเรื่องการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 หรือสถานการณ์อื่นๆ ที่มีความใกล้เคียงกัน

1.2 ควรมีการวางแผนให้สอดคล้องเหมาะสม ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ซ้ำ หรือเหตุการณ์ที่มีความคล้ายคลึงกัน โดยพิจารณาถึงธรรมชาติของรายวิชาและวิธีการจัดการเรียนการสอนและแนวทางการวัดประเมินผลที่ยืดหยุ่นและสอดคล้อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ในเชิงลึกโดยอาจวิจัยเพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมิติของปัญหาที่การสะท้อนการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด19 ที่ผ่านมา

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแผนการดำเนินการรวมทั้ง แผนการรองรับในกรณีที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นซ้ำหรือมีการเกิดขึ้นของโรคอุบัติใหม่ที่มีสถานการณ์ใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง

- แพทย์สถาบันเต็ทกฯ. (2565). 'เรียนออนไลน์' พ่นพิษ เด็กเกิด 'ออฟฟิศซินโดรม' ถูก 'ภาวะเนื้องอก' ครอบงำ กระทบโครงสร้างร่างกาย-จิตใจ. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2566 แหล่งที่มา: <https://www.thecoverage.info/news/content/3172>.
- ภูษิตา ภูษิตาอินวัฒน์. (2563). จัดการเรียนการสอนอย่างไรในสถานการณ์โควิด-19: จากบทเรียนต่างประเทศสู่ การจัดการเรียนรู้ ของไทย. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2564. แหล่งที่มา : www.tdri.or.th/2020/05/examples-of-teaching-and-learning-in-covid-19-pandemic..
- มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย :Kenan Foundation Asia. (2020). การแพร่ระบาดของโควิด-19 สร้างผลกระทบต่อการศึกษาไทยที่สำคัญ 3 ประการ. *ออนไลน์* สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2564 แหล่งที่มา <https://www.kenan-asia.org/th/covid-19-education-impact>
- วิทัศน์ ฝักเจริญผล และคณะ (2563). ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19. *วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*. 4 (1), 44-61.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *รายงานการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19*. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาร การเรียนรู้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

- Lamauskas, V., and Makaraskaite-Petkeviciene, R. (2021). Distance lectures in university studies: advantages, disadvantages, improvement. *Contemporary Educational Technology*, 13 (3), 309-324.
- UNESCO. (2020). Education: From disruption to recovery. *Online*. Retrieved on May 22, 2020 from <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>